

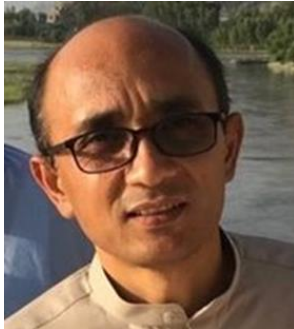
مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۴/۰۲/۲۴

یونس نگاه

دانشنامه هزاره

گروهی از مکتبخوانده‌ها و منتقدان هزاره در این روزها درگیر تعریف و تقسیم دانشنامه هزاره اند. تازه الف دانشنامه را نوشته و سرچرخک شده‌اند که هزاره کیست؟ چه چیزها هزارمگی است و چه چیزها نیست. از آنجایی که هزاره قوم کلان و پر از تنوع است، در همین قدم الف قوما عکس همدیگر را دیده و وحشت کرده‌اند. نصری دهانش جیگ مانده که حرکتی و سپاهی و آنانی که در جنگ کابل کنار احمدشاه مسعود ایستاده بودند چطور می‌توانند به دانشنامه هزاره راه یابند، و اگر راه داده می‌شوند با کدام صفات و القاب یاد شوند. طرف مقابل دهانش پیخ مانده که با بابه‌وستان چطور در یک کتاب بمانند!

هنوز کجاست. به شار "ب" برسید و ببینید که چه ببوهایی در هزاره است، در جیم خواهید دید که خانه هزاره چقدر جن و جنجال و جنگره داشته است! همه‌اش خو دمبوره و سنگ‌گیرک، معلم و مدال و گلدوزی نیست. اگر اجتماع و فرهنگ و تاریخ هزاره را بکاوید با نمونه‌ای از جامعه بشری روبرو می‌شوید که در آن خیر و شر، نام و ننگ، ستمگر و ستمبر، داد و بیداد همه دیده می‌شوند. به هر حال اگر این پروژه به یا برسد، و دست‌اندرکاران، فرض کنید، بدون تبعیض کتله بزرگی از خوب و بدهای هزاره را ثبت کنند، چیز جالبی خواهد شد. هزاره با ننگ‌ها، افتخارات، سفیدرویی‌ها و سیاه‌رویی‌هایش بیشتر آشنا خواهد گردید.

این سوال جدی است که آیا با ذهن قوم‌محور و پروژه قومی می‌توان دانشنامه تهیه کرد؟ آیا در افغانستان عقب‌مانده و این محیط پر از سوء تفاهم به‌راستی کسانی با چنان شهامت پیدا می‌شوند که خطر کنند و تاریخ و فرهنگ قومی را بدون حب و بغض ثبت کنند؟ در غیر آن آیا نام‌متنی را که گروهی با هدف مشخص قومی و پته‌خزانه‌ای چیزهایی را در آن ثبت و بسیار چیزهای دیگر را نادیده بگیرند، می‌توان دانشنامه گذاشت؟ دانستن این که فلان قومندان چه پست‌هایی داشته است، بی‌آنکه به درستی و صادقانه ثبت شود که او چه تعداد آدم کشته، چقدر خانه ویران کرده و چقدر گلیم غم به خانه‌های مردم هموار کرده است، به آدم دانش می‌دهد یا اطلاعات جعلی و مهندسی شده؟ آیا اگر در کتابی نوشته شود که فلان ملا این و آن مقاله را نوشته اما گفته نشود که او ضد حقوق مدنی زن، ضد موسیقی، مخالف آزادی‌های سیاسی و ترقی اجتماعی است، می‌توان مدعی شد که درمورد او دانسته‌گی‌های واقعی ثبت شده است؟

اگر در کتابی نوشته شود که فلان رهبر در فلان‌جا زاده شد، رئیس فلان حزب بود، و در فلان جا کشته شد یا فوت کرد، اما گفته نشود که او زمانی تونق وابسته‌گی به سپاه پاسداران ایران را پوشیده بود و به افتخار شعار "خدایا خدایا تا انقلاب مهدی خمینی را نگهدار" می‌داد، در قریه‌های هزارمجات جهاد می‌کرد و مردم هزاره را می‌کشت، آن‌گا آیا به راستی درمورد او صاحب دانش شده‌ایم تا آن کتاب را دانشنامه بدانیم؟

اگر در آن دانشنامه قربانیان سازمان نصر، سازمان سپاه، نهضت، خلق، پرچم، شعله‌ای و دیگران هزاره ثبت نشوند، جنگ‌های مشهوری که سازمان‌های هشت‌گانه میان خود کردند و هزاران تن را کشتند، ثبت نگردد، آیا تصویر درستی از تاریخ این چهل سال اخیر مردم هزاره داده است و این قوم را با واقعیت‌هایش آشنا ساخته است؟ دانستن این که خسرو هزاره بود یا شیرین، ما را صاحب دانش نمی‌کند. ولی دانستن این‌که در چند صد سال اخیر، بخصوص در نیم قرن گذشته بر مردم هزاره چه گذشته است، بازی‌گران اصلی برپادی و آبادی‌اش چه کسانی بوده‌اند، چه عواملی این مردم را به شکل و شمایل فرهنگی کنونی در آورده است، مهم است. کاش از هر بخش افغانستان دانشنامه‌ای داشته باشیم که در آن لاف قومی زده نشود، دروغ‌های تاریخی بافته نشود، و قهرمان‌بازی نگردد، بلکه معلومات آگاهی‌بخش از قوت‌ها و ضعف‌های ما بدهد. ای کاش!

[آرشیف: نویسنده در پورتال افغان جرمن آنلاين](#)

د پانو شمیره: له 1 تر1

افغان جرمن آنلاين په درنښت تلسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پلزووالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ